



La Femosa

Gener-Febrer-Març [168, 1997]

Edita l'Agrupació Cultural
La Femosa,
carrer dels Gallarts, 7.
25150. Artesa de Lleida.

*

*Aquesta
publicació local
rep el suport de:*

Generalitat de
Catalunya
(Dept. de Cultura).

Diputació de
Lleida
(Institut d'Estudis
Ilerdencs).

Ajuntament
d'Artesa de Lleida.

Els articles que apareixen a
les planes de **La Femosa**
reflecteixen únicament
l'opinió de llurs signants.

2a. època.
Dipòsit Legal:
L-264-1981.

PÒRTIC

Modernament (tret d'aquest curt espai que tenim ara de Generalitat), la cultura catalana, per falta de recursos econòmics, ha estat (i és encara) una cultura anormal. Una cultura que l'han anat fent els «afeccionats» (diguem-ho així, entre cometes); persones de gran vàlua que han dedicat a la llengua catalana, voluntàriament, un gran esforç al llarg de les seves vides. Esforç que gairebé mai no s'ha vist compensat econòmicament, encara que sí (però no sempre) amb un ampli reconeixement social.

Joan Triadú, ja fa molts anys, deia que la cultura catalana és una cultura de peatge, és a dir, que els catalans pel sol fet de pertànyer a una cultura minoritària i massa cops perseguida ferotgement i sistemàtica, hem de pagar més diners que els altres per poder llegir i tenir informació amb la nostra llengua. És per això que tota o gairebé tota l'obra que s'ha portat a terme de cara a redreçar la nostra cultura, ha partit sempre d'un esforç individual de persones o entitats privades. Gràcies a aquest esforç no remunerat, la nostra cultura gaudeix encara d'un cert prestigi i no ha caigut (com altres cultures minoritàries) en un procés irreversible de decadència.

El dia 2 de gener d'enguany, ens deixava per sempre als seus vora noranta-dos anys (havia nascut el 21 de març del 1905) en Joan Coromines i Vigneaux. Coromines, que només vivia per al servei del seu país i de la seva llengua, ha deixat enllestida darrera seu, una obra monumental, la qual fa que la llengua catalana sigui una de les més ben estudiades de totes les llengües de soca llatina, entre les quals s'hi compten llengües tan potents com l'espanyol, el francès les quals han gaudit sempre de tota mena de recursos (econòmics i polítics) proporcionats per uns estats jacobins que les han considerats (i les consideren, encara) les úniques llengües de cultura dels seus respectius territoris.

Gràcies a persones com *Coromines, Pompeu Fabra o Francesc de B. Moll, entre molts altres*, avui, a la nostra aigualida Generalitat, encara es possible de poder parlar de crear una llei que permeti a la llengua catalana desenvolupar-se d'una manera normalitzada. Subratllem-ho. **UNA LLEI QUE PERMETI, A LA LLENGUA CATALANA I DINS DE CATALUNYA, EXPRESSAR-SE AMB NORMALITAT.** Quina barra, oi?!

LA FEMOSA CUINA

PASTÍS DE POMA

Ingredients:

- 1kg. de pomes
- Una tassa de sucre
- Una tassa de farina
- Una tassa de llet
- 3 ous
- 1 sobre de llevadura
- 2 cullerades de mermelada de préssec
- 2 llimones
- 50 grs. de mantega

Les pomes pelades es tallen a gallons (ni massa prims ni massa gruixuts).

En un bol es barreja la farina, el sucre, la llevadura i la pela de les dues llimones. Sucarem de mantega el motlle rodó i col·locarem els gallons de la poma cavalcant un sobre l'altre omplint el fons, damunt hi tirarem la meitat de la barreja, després una altra capa de poma i l'altra meitat de la barreja i damunt una altra capa de poma ben col·locada.

Al bol hi posarem els ous batuts i la llet i ho tirarem damunt de l'última capa de poma.

Ho posarem al forn, no gaire fort, uns 3/4 d'hora fins que vegem que la poma ha agafat el color torrat.

Quan és fora del forn el pastís, prepararem, en un pot, dues cullerades de sucre a cremar; quan ja ha agafat color li tirarem a poc a poc sense deixar de remenar el suc de les dues llimones i a continuació la mermelada. Ho repartirem tot per damunt del pastís.



TOCINETS DEL CEL

Ingredients:

- 12 rovells d'ou
- 320 grs. de sucre
- 5 cullerades d'aigua
- motlles
- glucosa

En un bol es fa bullir el sucre amb l'aigua, fent un almíbar que no sigui gaire espès. Després li tirarem els rovells ben remenats. Una vegada tot barrejat, es cola i es posa a les flameretes que ja tindrem sucades de glucosa. Ho courem a bany maria sense que hi toqui l'aigua, uns vint minuts.

I N D E X

PÒRTIC	3
LA FEMOSA CUINA	4
NOTES I NOTÍCIES	5
BALANÇ DEMOGRÀFIC DE L'ANY 1996	11
UN ANY DE LA BIBLIOTECA	13
MUSEU LOCAL ARQUEOLÒGIC	14
	<i>Per A. Costafrada</i>
MOTS ENCREJATS	18
	<i>Per M.N.</i>
CARTES A LA REDACCIÓ	19
SANT ANTONI I EL DIMONI	20
	<i>Per Pere Arnau</i>
SITUAR-SE	21
	<i>Per Felip II</i>
AMB POQUES PARAULES	22
	<i>Per Felip Gallart i Fernández</i>
DATES BIOGRÀFIQUES DE JOAN COROMINES	23
CARTA DE L'ALTERNATIVA	26
	<i>Per Alternativa Ecologista d'Artesa de Lleida</i>
AJUT	28
	<i>Per Ramon Nonat</i>
VISITES CULTURALS	29
	<i>Per Jordi Abella i Fons</i>
FOLKLORE ARTESENC	32
	<i>Per A. C.</i>



PORTADA:
La benedició de Sant Antoni

NOTES I NOTÍCIES

FESTES DE NADAL

La missa del Gall, va comptar també enguany amb la participació en la mateixa de la Coral La Primavera de la nostra vila, els quals acte seguit i sense pensar-s'ho dues vegades, van passar a la una de la matinada pels carrers de la vila cantant nadales i desitjant a tots els veïns i veïnes un Bon Nadal.

El dia de Nadal, la Comissió de Festes va organitzar una lluïda sessió de ball de tarda i acompanyada amb l'orquestra Aitana. Abans però del ball de la nit, es va poder gaudir de l'actuació del

Mestre Arnó, hipnotitzador molt conegut i popular.

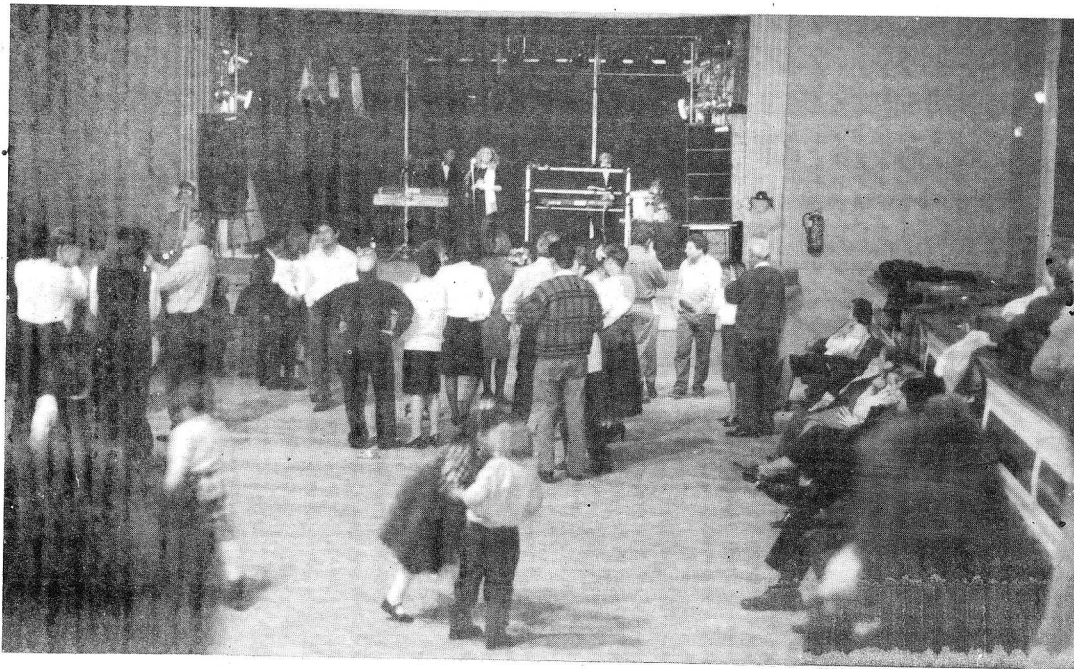
El dia de Sant Esteve, es va projectar una pel·lícula infantil per als més petits.

Per Cap d'Any, un any més i de la mà de la Comissió de Festes amb la col·laboració d'un seguit de senyors i senyores es va organitzar el gran sopar de Cap d'Any a la Sala de la Llar del poble. Hem de destacar que l'àpat que se serveix és cuinat íntegrament per senyores del municipi.

FESTIVAL D'AEROBIC I TAEKONDO

1-01-1997

Una colla de nois i noies d'Artesa de Lleida amb edats compreses des dels 9 anys als 18 anys aproximadament van dur a terme una exhibició d'aeròbic i taekondo a la Sala de la Llar del poble, per tal de demostrar els aprenentatges que setmana rera setmana van adquirint a càrrec de la professora Sandra Renau.

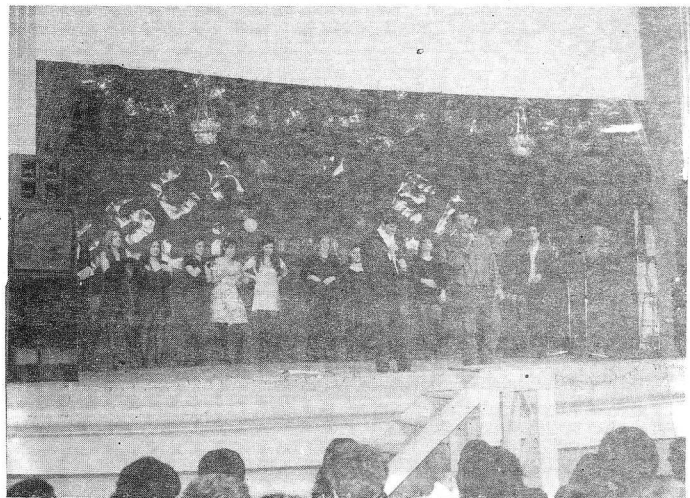


Ball a la festa de les àgates

FESTIVAL D'ESCALA EN HIFI

6-01-1997

Fa ja uns anys que un grup de joves d'Artesa organitzen pel dia de reis un festival d'Escala en Hifi, amb la intenció de fer-nos passar una estona distesa i alegre. Els que millor s'ho passen penso però que són ells mateixos, tot i que no els hi manca nervis, molta feina i un grapat d'hores de dedicació.



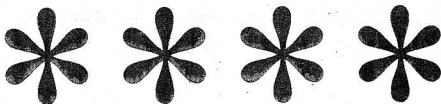
ACTUACIO DE LA CORAL SHALOM

5-01-97

Dins del cicle clàssics de l'IEI (Institut d'estudis Ilerdencs) es va celebrar el dia 5 de gener, el concert de cant coral a càrrec de la coral Shalom de Lleida.

La primera part de l'actuació van destinar-la a cançons tradicionals catalanes i la segona part fou de Nades.

El marc escollit per gaudir d'aquest gran recital fou l'església parroquial.



FESTA DE SANT ANTONI

17-01-1997

Sant Antoni, s'escau en un dia de festa local, per celebrar-ho es va cuinar la ja tradicional olla barrejada feta pel Venanci Drudis, que va servir-se a la Sala de la Llar del poble a la qual s'hi aplegaren unes 300 persones.

Al matí es va celebrar la Santa missa i en acabar la benedicció d'animals i vehicles.



ANEM AL TEATRE

Des de l'Agrupació Cultural La Femosa, s'han organitzat dues sortides a Barcelona amb cotxes particulars per anar al teatre:

La primera sortida fou el dia 18 de gener de 1997 en que vàrem anar a veure la representació teatral de l'obra «Angels a Amèrica» dirigida per Josep M. Flotats, que es feia al taller del Gran Teatre Nacional de Catalunya, encara no acabat de construir.

Al marge de gaudir d'una molt bona actuació vàrem tenir la gran satisfacció de poder fer-nos una fotografia amb el mateix Josep M. Flotats que molt amablement va accedir a la nostra petició

La segona sortida fou el dia 22 de febrer de 1997 i l'obra escollida en aquest cas va ser ENTRETRES d'El Tricicle.



PRESA DE POSSESSIO DE LA PRIMERA REGIDORA D'ARTESA DE LLEIDA

El dia 31 de gener va prendre possessió del càrrec de regidora l'Esther Gallart Moncusí qui passarà a la història del nostre poble per ser la primera dona que accedeix al càrrec de regidora de l'Ajuntament.

L'Esther fou nomenada regidora després que el Sr. Antoni Garròs Solé presentés la seva dimissió del càrrec de regidor, amdots formaven part de la candidatura presentada pel grup Esquerra Republicana de Catalunya.

APROVACIO DE LA LIQUIDACIO DEL PRESSUPOST DE L'EXERCICI 1996

El Ple de l'Ajuntament del dia 31 de gener va aprovar per majoria absoluta la liquidació del pressupost per a l'exercici 1996 el qual dona un superàvit de 16.847.649 pessetes.

FESTA DE SANTA AGATA

2 de febrer de 1997

Sant Agata patrona de les dones, va celebrar-se el diumenge anterior amb un dinar de germanor seguit d'una sessió de ball, actes que va organitzar l'Associació de dones d'Artesa.

El dia 5 de febrer va celebrar-se una missa i processó en honor de Santa Agata.

Aquest mateix dia va produir-se un petit incendi en la sala de la caldera de la calefacció que va poder-se subsanar sense que els incidents fossin greus.

CURS DE TAPISSOS

L'Associació de dones ha organitzat un curs de tapissos que té prevista una durada de 3 mesos i que va iniciar-se el mes de febrer.

A aquest curs hi assisteixen un total de 13 senyores amb ganes d'iniciar-se en l'aprenentatge complicat i divertit del món dels tapissos de la mà de Teresa Virgili, una lleidatana que coneix molt bé aquest art.

CARNAVAL

9 de febrer de 1997

Per tal d'anar conservant els fets i costums populars el diumenge de carnaval va tenir lloc a la Sala de la Llar del poble el ball de disfresses on els únics que anaven disfressats eren la quitxalla. Val a dir que el divendres dia 7 de febrer a l'escola també va celebrar-se el carnestoltes amb la cremada del rei del carnestoltes i berenar per tots els nens i nenes. Així mateix el dimecres de cendra el més petits de l'escola varen anar a enterrar la sardina.



MODIFICACIO DE LES NORMES SUBSIDIARIES DE PLANEJAMENT URBANISTIC

El dia 28 de febrer el Ple de l'Ajuntament va aprovar inicialment per majoria absoluta (amb els vots a favor de tots els regidors menys els tres de l'entesa artesenca) la modificació de les normes subsidiàries de planejament urbanístic.

Es preveuen modificacions a nivell de millorar i clarificar la normativa així com també la previsió d'ampliació de la zona urbana i la redifinició de la zona industrial.

APROVACIO DEFINITIVA DEL PRESSUPOST PER A 1997

El Ple de l'Ajuntament del dia 28 de febrer va aprovar definitivament el pressupost per a 1997 per un import de 78.700.000 pessetes. El pressupost fou aprovat un cop incorporades algunes esmenes atès que el ple del mes de gener va acceptar unes esmenes presentades per l'entesa artesenca al pressupost que inicialment s'havia aprovat el dia 12 de desembre de 1996.

Aquest pressupost preveu les inversions de la primera fase de millora de l'enllumenat per import de 26.000.000 ptes. i l'adquisició dels terrenys de l'anomenada era del sastre del coix, situats a la vora dels actuals dipòsits d'aigua potable per import 1.020.000 ptes. També preveu la despesa de funcionament de la Llar d'infants municipals.

SUBVENCIO PER A TREBALLS DE RECERCA D'AMBIT LOCAL

El Ple de l'Ajuntament el dia 28 de febrer va aprovar les bases per a l'atorgament de subvencions per a la realització de treballs i estudis de recerca d'àmbit local. En concret es tracta de dues beques de 75.000 pessetes cada una.



Conferència a La Femosa: *Conèixer el món del vi*

BALANÇ DEMOGRÀFIC DE L'ANY 1996

Població de dret a 1 de maig de 1996	1.217
Altes durant l'any 1996	20
Baixes durant l'any 1996	15
Població de dret a 1 de gener de 1997	1.222

Distribuïts en 619 homes i 603 dones.

COGNOMS I NOM	DATA NAIXEMENT	PARES
DOMENECH FELIU, ALBERT JOSE DOMENECH SEGURA	20.02.96	MARIA TERESA FELIU COMORRERA
MOR MIRO, MARCEL JOSEP MOR BONET	25.02.96	M. GORETTI MIRO PUIG
SOLANELLES FARRE, MARTA FRANCESC SOLANELLES BATLLE	11.03.96	M. CARMEN FARRE VILALTA
ESCOLA AINOZA, FERRAN JOSE ANTONIO ESCOLA BESORA	12.03.96	MARIA TERESA AINOZA DEFIOR
BERENGUE ARREDONDO, OSCAR JOSEP ADRIA BERENGUE LLUSA	01.04.96	MONTSERRAT ARREDONDO GARCIA
BERENGUE ARREDONDO, ADRIA JOSEP ADRIA BERENGUE LLUSA	01.04.96	MONTSERRAT ARREDONDO GARCIA
MIR PUIG, MERITXELL CONCEPCIO JOSEP MARIA MIR TOMAS	31.05.96	CONCEPCIO PUIG BERENGUE
RODRIGUEZ GARCIA, MARC GREGORIO RODRIGUEZ LOPEZ	03.07.96	MARIA DELS ANGELS GARCIA MASCARILL
ORO FREIXES, ERIC JOSEP RAMON ORO LONCA	09.09.96	MARIA NIEVES FREIXES SENTIS
VILA LIARTE, DAVID JOAN VILA GUARDIA	19.10.96	VERONICA LIARTE IGLESIAS
GRAU BOTANCH, MANEL MIQUEL GRAU FARRE	28.11.96	DOLORES BOTANCH ORPELLA
ORO MESALLES, FERRAN AMOR ORO LONCA	15.12.96	M. TERESA MESALLES ORO

COGNOMS I NOM	DATA MATRIMONI	LLOC DE CASAMENT
SALES SOLA, JUAN CARLOS ASNA VILLARDOSA, MERCE	09.03.96	A PERAMOLA
BORRELL TAÜLL, PERE ROCA CALLAU, SILVIA	16.03.96	ARTESA DE LLEIDA
GARROS IGLESIAS, ERMENGOL BONASTRA INVERNON, ANNA	27.04.96	ARTESA DE LLEIDA
DRUDIS BELLMUNT, MARCEL ROURE ROCA, ESTHER	25.05.96	ARTESA DE LLEIDA
SUS CASALS, JOSEP GRAU SABAU, MARIA TERESA	01.06.96	ARTESA DE LLEIDA
MAS PARIS, PERE VERDU GRACIA, EVA MARIA	22.06.96	ARTESA DE LLEIDA
MATA PALOU, MOISES COSTAFREDA VILA, MARIA	29.06.96	ARTESA DE LLEIDA
FITO PRATS, RAMON PRATS SANCHEZ, MARIA ROSA	03.08.96	A CASTELLNOU DE SEANA
ARGILES ANDRES, MANOLO IGLESIAS MESTRES, MARTA	09.11.96	ARTESA DE LLEIDA
COSTAFREDA VILA, JOSE JAUME BATLLE MONCUSI, ROSA EUGENIA	07.12.96	ARTESA DE LLEIDA

COGNOMS I NOM	DATA DEFUNCIÓ
----------------------	----------------------

PARIS PANES, MARIA	21.03.96
GALLART BOSCH, TERESA	23.03.96
MONTULL ESQUERDA, AUXILIO	30.04.96
GALLART BESORA, AMADO	16.05.96
BELLMUNT PERES, REGINA	30.05.96
PUY CONTINENTE, PASCUAL	08.07.96
ROCA VALLVERDU, MARIA MAGDALENA	27.09.96
CARRERA VISA, MARIA	05.10.96
LLUSA MOR, CARME	13.12.96

UN ANY DE BIBLIOTECA

La biblioteca de l'Agrupació Cultural "La Femosa", per Sant Jordi farà dos anys que es va inaugurar oficialment. Aquesta biblioteca, és una biblioteca que havia tingut sempre les seves dificultats d'arrelament; per culpa, sobretot, dels diferents canvis domiciliaris d'aquesta agrupació cultural i també, en bona part, per falta d'un espai adequat per a ser muntada convenientment.

Gràcies a la compra de la casa de Cal Melis, per part de La Femosa, per traslladar-hi la seva seu social i gràcies també al conveni signat entre La Femosa i l'Ajuntament d'Artesa en el qual La Femosa es comprometia a obrir la Biblioteca (un cop ja instal·lada) a tots els artesencs i l'Ajuntament a aportar 400.000 pessetes que, juntament amb les 800.000 d'una subvenció de la Generalitat, seria possible l'arranjament de la sala del primer pis del local social de l'Agrupació Cultural La Femosa. Fetes les obres, només va fer falta muntar els prestatges, treure els llibres de les capses i col·locar-los al seu lloc.

Encara que la biblioteca es va inaugurar oficialment el dia de Sant Jordi de 1995, no es posaria en funcionament fins al mes de novembre d'aquell mateix any, ja que, un cop posats els llibres a les lleixes, va fer falta classificar-los i ordenar-los convenientment.

Els primers mesos d'obertura de la biblioteca, aquesta va funcionar a tot ritme, tant deixant llibres com fent el servei de consulta. Aquesta forta activitat, passada la moda d'anar a la biblioteca, es va anar normalitzant. Ara el servei de biblioteca i de préstec de llibres el fan servir poca gent, però d'una manera constant.

La biblioteca de La Femosa és una biblioteca petita que, per això mateix, la funció que pot fer es limitada per la seva mateixa manca de capacitat. Al tancar l'any 1996 l'últim llibre enregistrat portava el número d'inventari 4.484. A més a més d'aquest llibre (però sense número d'inventari) a la biblioteca hi ha 24 volums de la Catalunya Romànica i els 110 de l'Enciclopèdia Espasa/Calpe.

Durant l'any 1996 van entrar a la biblioteca 350 nous llibres des d'aquestes procedències:

Donats per la Generalitat de Catalunya	271
Per intercanvis de publicacions	6
De l'Editorial Ribera Rius	6
De l'Institut d'Estudis Catalans	1
De l'Institut d'Estudis Ilerdencs	1
Enquadernacions de fascicles	4
Per donacions particulars	35
Per adquisició directa de La Femosa	26

Entre les quotes de subscripció a **HISTÒRIA, Política, social i cultural dels Països Catalans** (en 8 volums) editat per Enciclopèdia de Catalunya, Barcelona 1996, i l'adquisició d'altres llibres, La Femosa a destinat a la biblioteca 75.650 pessetes.

Sense comptar els lectors que han vingut, durant el 1996, a consultar llibres a la biblioteca, n'hi ha hagut 36 (la majoria infantils) que s'han beneficiat del servei de préstec, els quals, en total, han llegit 166 llibres.

Com que els bibliotecaris són persones que dediquen a la biblioteca algunes estones del seu temps lliure, la biblioteca de La Femosa només s'obre al públic quatre dies a la setmana. Dimarts i dijous de les 6 a 2/4 de 8 de la tarda. Dimecres de 8 a 9 de la nit i diumenge de 2/4 d'11 fins a les 12 del migdia. Sempre amb el ben entès que, si algú, per alguna causa, té necessitat de consultar algun document de la biblioteca en un altre horari, ho pot demanar a alguna persona encarregada de la biblioteca.

MUSEU LOCAL

ARQUEOLÒGIC

UNA HISTÒRIA PERSONAL (4)

Mentre tot això succeïa, vull dir que, mentrestant a l'Ajuntament com dins de «La Femosa» es treballava cercant la millor manera d'aturar el camí obert de supressió del nostre museu, la notícia es va anar escampar per tot el poble i ràpidament hi va créixer un sentiment d'indignació i de repulsa contra estaments de Lleida que ens volien «prendre el Museu». Tot el que abans era rebuig i crítiques contra la construcció del museu (per tots els diners que s'hi van invertir), ara eren veus al seu favor. Aquells dies vam rebre tota mena de mostres de solidaritat i d'encoratjament. El Museu era artesenc i hi havia de seguir essent-ho costés el que costés.

Entre aquestes mostres de recolzament, he trobat a l'Arxiu de «La Femosa» una carta signada pel Josep del Peret, sense data, que diu això (la copio íntegrament):

Al Sr. President de «La Femosa»

Molt afectat hem sentit per això que s'intenta fer amb els objectes que hi ha al nostre Museu, perquè siguin incorporats al Museu Provincial.

Voldria aportar el meu granet de sorra per trobar una solució que ens permetés continuar tenint el Museu.

- 1.- El nostre Museu no està pas tancat al públic, tothom el pot visitar tantes vegades com vulgui.*
- 2.- Podria considerar-se, si calgués, com una sala annexa del Museu Provincial, situada a Artesa de Lleida, a 15 minuts de distància.*
- 3.- Hi ha molts particulars que són propietaris d'obres de mot d'interès, les quals sí que haurien de ser en un museu, pel seu valor històric.*
-Quantes esglésies parroquials i catedrals són guardadores de valuoses obres d'art i se'ls hi permet?.
- 4.- Que aquest esforç d'un nombrós equip que no ha regatejat sacrificis amb el treball esgotador, que ha treballat amb il·lusió per aconseguir la fita fixada: El Museu d'Artesa de Lleida.*
- 5.- És un prenyat de nou anys que, per fi, ens ha proporcionat un part; el de donar al poble el «Seu Museu». I ara ens volen prendre el que, per a nosaltres, és un fill.*
- 6.- Que tots els que ens volen fer lliurar el nostre Museu, són homes de seny i que saben sospesar el que és un valor moral i, més encara, en el temperament català.*
- 7.- Que ens deixin treballar per anar descobrint nous tresors arqueològics per engrossir el nostre Museu, el qual està al servei de la província, d'Espanya i de tot el món.*
- 8.- I a tots els que ens ataquen perquè consideren que estem obrant malament, quins arguments ens poden donar?, per què aquesta insistència acusatòria? . Només ens resta dir: «Qui estigui net de culpa, que tiri la primera pedra».*

Si tot el que exposo us pot ajudar, em consideraré content d'haver complert un deure de cooperació en defensa d'una causa justa.

Josep Olomí i Batlle

Tot el que nosaltres podíem fer per salvar el Museu, ja ho havíem fet. Només calia esperar. L'espera no va ser gaire llarga, ja que afinals d'aquell mateix més de juliol de 1972, vam rebre una carta de la *SECRETARIA DE S. E. EL JEFE DEL ESTADO* la qual, sense confirmar-nos res, ens donava una mica d'esperança.

No seria, però, fins a mitjans d'octubre del mateix any que rebriem una altra carta, aquesta del *Ministerio de EDUCACION Y CIENCIA* que ens confirmava l'autorització de conservar, a Artesa, tota la nostra col·lecció arqueològica. El Museu, doncs, estava salvat.

Tot allò que des de llavors s'esdevingut en la vida del Museu, ja es poden trobar testimonis escrit per si algun dia, algú en vol fer la seua història. Per la meua part, volia dir tot el que he dit perquè això, penso, sí que feia falta passar-ho a lletres de motllo, ja que la memòria no és gaire duradora.

A. Costafreda



L'alcalde Jové, saludant a Joan Oró, moments abans d'entrar al Museu



El Secretario

de

S. E. el Jefe del Estado

m l/.

Saluda

a la Junta Directiva de la Agrupación Cultural "La Femosa" - Artesa de Lérida, y al acusar recibo del escrito que ha dirigido a Su Excelencia el Jefe del Estado y Generalísimo, solicitando se califique como depósito del Museo de Lérida, la colección de materiales prehistóricos con que cuenta la localidad, le significa que con fecha corriente se envía al Ministerio de Educación y Ciencia a los fines que se estimen pertinentes.

Felipe Polo Martínez Valdés

aprovecha gustoso esta oportunidad para expresarle el testimonio de su consideración personal más distinguida.

Madrid, 26 de Julio de 19⁷²

AG/CP



MINISTERIO DE EDUCACION Y CIENCIA

MINISTERIO DE EDUCACION Y CIENCIA
SECCION DE MUSEOS
13 OCT 1972
SALIDA

DIRECCION GENERAL DE BELLAS ARTES
Sección de Museos

Visto el escrito de la Junta Directiva de la Agrupación Cultural "La Ferosa" de Artesa de Llerda, presentado a esta Dirección General por conducto de la Secretaría de Su Excelencia el Jefe del Estado, solicitando que la Colección Arqueológica que se conserva en el Museo del Ayuntamiento de dicha localidad, con número depositada en dicho Centro,

ESTA DIRECCION GENERAL no tiene inconveniente alguno en acceder a lo solicitado, sin perjuicio de que una vez creado un Museo en Llerda, dependiente de esta Dirección General, se estudie la posibilidad o conveniencia de que la colección de referencia continúe en el Museo de Artesa o bien sea depositada para su conservación y custodia en el Museo de Llerda.

Asimismo, y a los efectos oportunos le comunico que en lo sucesivo deberá esta Agrupación cultural abstenerse de realizar excavaciones arqueológicas por su cuenta sin autorización previa de esta Dirección General.

Lo digo a V. S. para su conocimiento y demás efectos.

Dios guarde a V. S.

Madrid,

EL DIRECTOR GENERAL

[Handwritten signature]



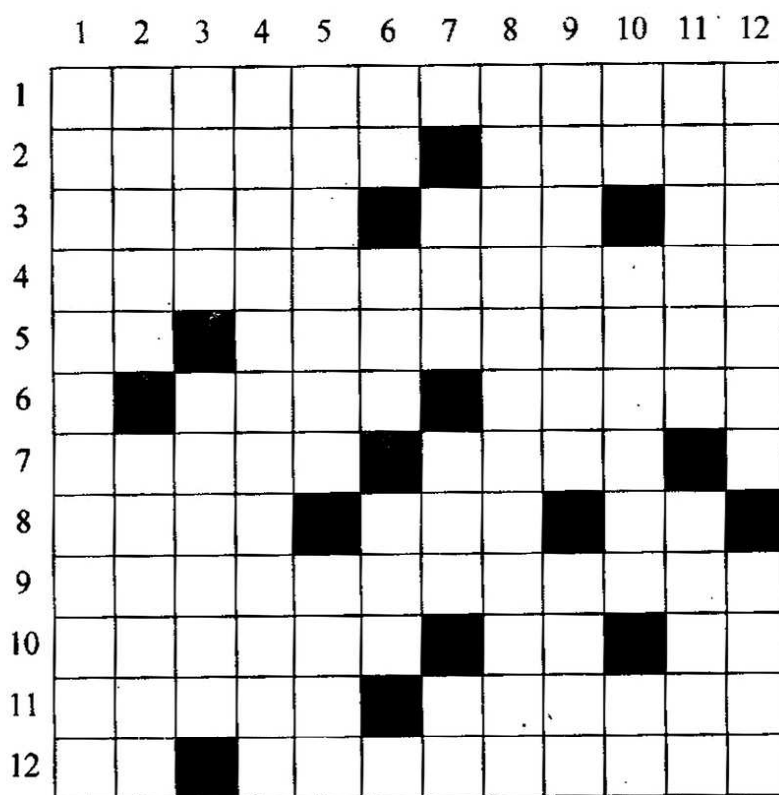
Mr. Presidente de la Junta Directiva de la Agrupación Cultural "La Ferosa" de Artesa de Llerda

13/10/72

MOTS ENCREUATS

HORIZONTAL

1. Els caragols pertanyen a aquesta classe de mol·luscs. 2. Nom de diversos reis anglesos. Vegetal llenyós. 3. Teòleg del segle IV gran amic de Sant Agustí. Associació o interjecció. Moviment Sindical. 4. Acció de contradir. 5. Al revés, nom de consonant. Vocal repetida. Al revés, tortuga de mar carnívora. 7. Incisions fetes per una cosa tallant. Fill d'un oncle o tia. Vocal. 8. Unitat monetària de diversos països musulmans. Al revés, persona jove. Article. 9. Interclassista. 10. Es canten a Andalusia per la Setmana Santa. Repetit és una fruita. Nom de consonant. Allí morí el rei Pere I. Al revés, aniria a parar a terra. 12. Escola Diplomàtica. Tall que fa la serra.



VERTICALS

1. Teoria que considerava la Terra al centre de l'univers. 2. Al revés, cordill, fil. Josep Maria.....de Lasarte, historiador i polític. 3. Al revés, recents. Al revés, part posterior del taló. 4. Voluble, mudable, inconstant. 5. Al revés, suportaré un dolor. Substància aromàtica emprada en els sabons. 6. República Democràtica Vall d'... (Baix Empordà). Nom de la incògnita. Consonant. 7. La rodona. Al revés, composició cantada. Planta hortícola. Símbol de l'argó. 8. Dit de la flor amb forma de papallona. 9. Respostes considerades infal·libles. Que no hi sent. 10. Símbol del decibel. Erosió de les dents. Vocal repetida. 11. Eremita, morabit. Xuclar, xarrupar. 12. Al revés, en femení que s'estan sense fer res. Comunitat Europea del carbó i del acer.

{ Solucions a la pàgina 25 }

CARTES A LA REDACCIÓ

Senyor Director:

Li recomano que escolti i interioritzi la falca publicitària de TV3 que ve a dir, més o menys, «La informació és llibertat». I personalment us afegeixo «i les subvencions us faran esclaus». Us dic això pel tractament que ha merescut el Ple Municipal en què es van «aprovar» els pressupostos per a Artesa per l'any 1997, per part de «la Femosa».

La seva revista ha presentat el Ple, quasi de pur tràmit. És que tenia por de perdre la subvenció municipal? Li ho explicaré: es va presentar a votació un nou pressupost municipal aprofitant que el Regidor d'ERC estava de viatge de noces i d'aquesta manera el vot de qualitat de l'Alcalde faria que tirés endavant, sense escoltar el prec de la majoria natural, que en el Ple anterior havia votat en contra d'un Pressupost encara millor que el que finalment s'ha aprovat, que demanava participar en la redacció del nou pressupost com fan a tots els llocs on l'equip de Govern no té majoria.

El nou pressupost va tirar endavant amb només, crec, els vots de l'Equip de Govern, en minoria, ja que els regidors de l'Entesa es van absentar de la Mesa després de manifestar els seus punts de vista i jo mateix vaig presentar la dimissió de Regidor per no participar més en un Ajuntament on la manca d'ètica és la nota dominant (i n'accepto la meva part de culpa).

Durant el temps que porto allunyat de l'Ajuntament he pogut pensar en els milions que..., diuen que han gastat de més?, en els accords del Ple que o s'han dut a terme (com se'n diu d'això?), en les dietes cobrades sense cap justificant, en... Si vol informar bé li poso a la seva disposició les actes dels plens i si vol demanar les cintes, que segurament són més sucoses (per escoltar-les) si tenim la sort de que per un d'aquells miracles no s'han tornat a usar, i li asseguro que veurà que els plens mai han estat un pur tràmit.

Atentament

Antoni Garròs i Solé

NOTA DE LA REDACCIÓ

LA FEMOSA, EN EL SEU APART DE NOTES I NOTÍCIES DÓNA LA INFORMACIÓ PUNTUAL DEL PLE QUE VOSTÈ ESMENTA. LA PERSONA ENCARREGADA D'AQUEST APARTAT NOMÉS FA LA FEINA DE RECOPIAR TOTES LES NOTÍCIES POSSIBLES QUE S'HAN ORIGINAT AL POBLE DURANT LES SETMANES ANTERIORS A LA PUBLICACIÓ DE LA REVISTA. NO CORRESPON A LA SEVA TASCA, DONCS, FER-NE CAP VALOPACIÓ. PER UN ALTRE COSTAT, A LA FEMOSA HI CABEN TOTA MENA D'OPINIONS I SI EN AQUEST CAS DEL PLE QUE VOSTÈ ESMENTA NO N'HA APAREGUT CAP, ÉS NOMÉS PERQUÈ NINGÚ S'HA DIGNAT A FER-NOS-LA ARRIBAR.

SANT ANTONI I EL DIMONI

Crec que la voluntat de part de l'Ajuntament de recuperar la festa de Sant Antoni Abat va ser encertada, ja que aquest dia havia estat sempre una data de les més assenyalades de l'any en el calendari de festes locals i, per això sol ja valia la pena la seua recuperació encara que només fos pel record dels vells temps en que la nostra economia es sustentava, sobretot, gràcies a les mules i els altres animals de tir o de càrrega. Del que podria discrepar, és en l'únic acte central que s'ha fet cada any per assenyalar aquesta festa: **l'olla barrejada**. Si no recordo malament, als any quaranta, es va intentar implantar el costum de fer «els tres tombs». L'Ajuntament organitzava un concurs on premiava les carrosses (no se'n va guarnir mai cap) i els animals més ben guarnits. Potser una cosa així (però ara amb màquines) hauria estat el més encertat. Es va optar per **l'olla barrejada** i aquí la tenim.

Penso també que la voluntat del nou Consistori de continuar fent **l'olla barrejada** per celebrar el dia de Sant Antoni va ser lloable. També em va semblar encertada la idea de repartir-la dins la sala de la Llar del Poble en un gran dinar de germanor. Repartir. Allò de repartir l'olla per ser menjada a la intimitat de cada casa no donava color a la festa i menjar-la al carrer (com alguns fèiem) no sembla el més escaient si tenim en compte que, per Sant Antoni, acostuma a fer molt de fred.

El títol d'aquest article (un o altre hi havia de posar, però aquest m'ha semblat suggeridor) l'he tret de la cobla popular que diu així:

Sant Antoni i el dimoni
van jugar al trenta-u.
Lo dimoni va fer trenta
i Sant Antoni trenta-u.

Va guanyar el Sant, és clar. Aquesta cobla l'he relacionat amb el que va passar després de l'àpat de l'any passat i, ai las, també d'enguany. El fet que l'Ajuntament (aquest nou Equip de Govern) optés per servir **l'olla barrejada** a la sala de la Llar del Poble convertint l'acte central de la festa en un dinar de germanor, ja he dit que ho vaig trobar bé, però va resultar que en la primera edició hi havia gat amagat, ja que al dinar hi van venir a treure el cap autoritats provincials i comarcals, el quals, un cop acabat l'àpat (com acostumen a fer els polítics) no es van poder estar de fer un «sermonet» al comensals. L'any passat vaig pensar que vés, que en ser el primer any d'aquell Ajuntament, podia passar; bé havien de penjar-se alguna medalla, dic jo.

Enguany, però, ha passat el mateix i això, penso, ja passa de taca d'oli.

Si volen jugar al «trenta-u» que hi juguen ells sols (ja que són els sants i sempre guanyen). A nosaltres, després del pinso, que no ens vinguin amb sermons o, dit d'una altra manera: si ens volen beneir (que sembla que per Sant Antoni s'hi escau) no cal que ens omplin la menjadora.

Amb aquestes perspectives, l'any que ve em sanaré amb salut i, per no sentir discursos, em quedaré a casa, encara que hagi de renunciar a la meua ració de pinso.

Ferret Arnau

SITUAR-SE

La vida és un llarg i difícil procés d'aprenentatge, quelcom semblant a l'arribada a una illa desconeguda i a la qual a ben segur i com el Robinson de sempre, el primer que fariem seria esbrinar quins són els seus límits i els seus continguts. Cal buscar uns punts de referència, i en això és element auxiliar important l'educació que d'una forma més o menys estricta segons les èpoques ens ve a dir el que podem fer o no i les repercussions que això ens comportarà.

Cal fixar la nostra posició respecte els altres i per això algú va inventar les coordenades que amb l'ajut de la tecnologia que s'apropa d'aquí poc ens permetrà localitzar i ésser localitzats amb una rapidesa i exactitud gairebé desaconsellable si encara aspirem a mantenir una certa llibertat.

Igualment invisibles i a ben segur encara més subtils hi ha altres línies. Una de les més difícils d'esbrinar és la que delimita el nostre i respectiu espai vital. Tothom té un àmbit al qual no deixem que entri qualsevol, per a fer-ho ens ha de merèixer la nostra confiança i en els seus àmbits més reduïts, el nostre afecte; sovint no ho aconsegueixen i es queden fora, però si entren sempre queda una esqueleta per la qual entren, malgrat que ens entosudin a fer-los fora.

Quan entrem en relació amb algú hi ha una línia molt ampla que fixa l'abast de la nostra indiferència respecte la persona de què es tracti, tot i que per cortesia li donem un cert marge de crèdit per a veure com va la nostra relació, al fons el cert és que ens resulten bastant indiferents les seves accions, sempre i quan no ens afectin. Però si la relació es manté ens hi anem vinculant cada vegada més i l'amplada de la línia que marca la nostra indiferència va reduint-se poc a poc.

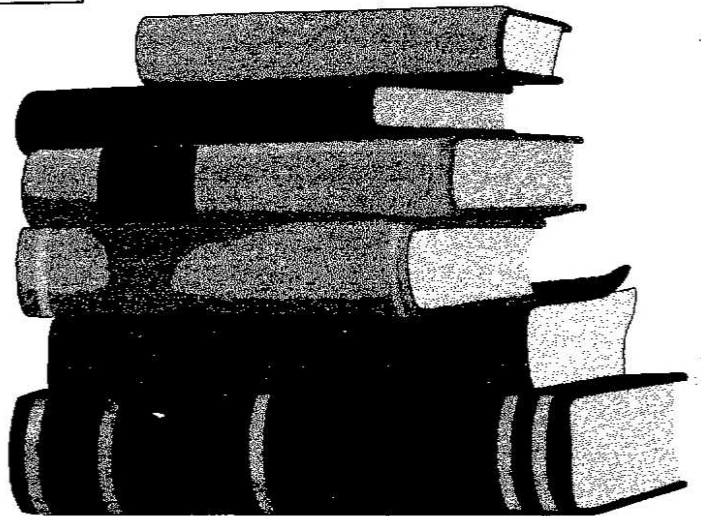
Si finalment neix una relació afectiva intensa, la indiferència ja desapareix del tot, qualsevol gest té una gran transcendència, és analitzat, interpretat, magnificat i rebut amb la major de les satisfaccions. Però el temps no perdona i a poc a poc, també es van acumulant les desconsideracions, les mancances, les petites i grans fallades que van anul·lant tots els millors propòsits.

Malgrat que voldriem, no podem ja ampliar la nostra línia d'indiferència, no podem ésser ignorants del que fa i deixa de fer, i per això sovint l'amor esdevé odi, i tot i que per definició semblen incompatibles, conviuen en una mateixa persona i suren a les seves accions, es sobreposen i esdeven com dues cares de la mateixa moneda, i amb la facilitat que aquesta cau d'una o altra també les accions es situen a una banda o altra de la subtil línia que marca la indiferència.

Aquesta qüestió de les línies encara es complica més a partir d'Einstein, en afegir la dimensió temporal, a mí particularment em costa molt saber-ho, sobretot en una dia com avui. Fa poc que he passat els quaranta anys i, segons les estadístiques, tot i no ésser fumador ni beure gaire sembla que he travessat la línia que separa les dues meitats de la meua vida i per això us deixo, he de que començar a enllestir, doncs em queda molt per fer i no voldria quedar-me curt de temps.

AMB POQUES PARAULES

JOAN COROMINES



El dia dos de gener moria a Pineda de Mar el gran filòleg Joan Coromines. La seva aportació a la nostra cultura ha estat immensa, inqüestionable, d'una riquesa qualitativa i quantitativa certament excepcionals. Pensem si més no en obres tan fonamentals com "*El Diccionari etimològic i complementari de la Llengua Catalana*" o el "*Onomasticon Cataloniae*", amb més de quatre-cents mil topònims, ambdues obres col·loquen el català en el nivell que mereix dins del concert de les llengües. I no ens deixem tampoc la seva gran aportació a la llengua castellana amb el "*Diccionario crítico etimológico de la lengua castellana*", fita per als hispanistes d'arreu del món.

L'obra de Coromines és gegantina, absolutament impensable, inabastable per a una persona sola. Qualsevol d'aquestes obres omplirien no una sola, sinó varies generacions. Cada una d'elles situaria Coromines en un lloc excepcional. El conjunt, i hauríem de citar també altres obres, fan d'aquest filòleg un dels més eminents que mai no hagin existit a nivell internacional.

És incompreensible la magnitud del seu treball sinó és des de la valoració del seu indubtable saber, però, sobretot de la seva voluntat infatigable, una capacitat de treball gairebé inhumana i del seu profund amar al país, al nostre país, el qual coneixia com ningú perquè l'havia recorregut de dalt a baix i de baix a dalt a la recerca del seu parlar.

Coromines ha mort però ha tingut una vida llarga que li ha permès, sortosament, desenvolupar els seus projectes. Ha mort quan encara la seva llengua no estava en plena llibertat, tal com recordava quan se li concedí el "*Premio Nacional de las Letras*". Aquest republicà impenitent que menjava pa i xocolata, de caràcter fort com un penyal, que treballava més de dotze hores diàries, aquest solitari i apassionat home not ha marxat amb la certesa d'haver estat al capdavant dels qui han lluitat perquè aquest fet essencial de la nostra personalitat, la llengua, esdevingui algun dia una realitat plena.

Batallador, amant de la controvèrsia, artesà de la paraula, republicà de socarel, no li hauria agradat, ben segur, una cerimònia amb el seu fèretre, ironies del destí, presidit per la fotografia del rei d'Espanya, descendent de la Nova Planta, representant d'aquella Espanya que mai no ha entès Catalunya sinó com un botí de guerra. Aquella Espanya que ens canvià la història, i ens volgué arrabassar els mots, tots els mots. Pot, però, descansar en pau Joan Coromines, bé se'l mereix. El seu treball perviurà. La seva ha estat una lluita callada i tenaç, allunyada de la retòrica i de la marrada. Directe i precís sempre va saber anar per feina.

Les persones marxen, i les paraules, perquè no se les endugués el vent, tants vents, qualsevol vent, Joan Coromines ens les ha deixat ben endreçades, en diccionaris.

Felip Gallart i Fernández

DATES BIOGRÀFIQUES MÉS IMPORTANTS DE

JOAN COROMINES

- 1905- El 21 de març neix, a Barcelona, Joan Coromines i Vigneaux, segon fill del matrimoni format pel polític Per Coromines i Muntanya i la pedagoga Celestina Vigneaux i Cibils.
- 1920- Realitza les seves primeres tasques filològiques, que consisteixen en un vocabulari de la Crònica del Jaume I i una edició crítica del trobador de Tolosa Bertran de Falgar.
- 1925- Inicia la recollida de materials toponímics i antroponímics
- 1928- Es trasllada a Madrid, on fa el doctorat en filologia amb Ramón Menéndez Pidal i Américo Castro. Treballa en el seu *Vocabulari aranés*, que serà la seva tesi doctoral, publicada a Barcelona l'any 1931
- 1930- Pompeu Fabra l'incorpora com a auxiliar a les oficines lexicogràfiques de l'Institut d'Estudis Catalans.
- 1937- S'incorpora com a voluntari a l'exèrcit republicà, al regiment pirinenc núm. 1 de Catalunya. Posteriorment serà destinat com a traductor a l'estat Major.
- 1939- Passa la frontera. A París imparteix un curs de lingüística catalana. Embarca a La Rochelle, amb un grup d'intel·lectuals catalans amb un visat signat per Neruda, aleshores ambaixador de Xile a París.
- 1940- S'incorpora com a catedràtic de castellà i llatí a la Universitat de Cuyo, a Mendoza, Argentina, i posteriorment dirigeix l'Institut de Lingüística d'aquella universitat.
- 1942- Funda la revista *Anales del Instituto de Lingüística*, de la Universitat de Cuyo. Durant aquest període inicia els treballs preparatius del seu *Diccionario crítico etimológico de la lengua castellana*.
- 1945- És afavorit per la Fundació John Simon Guggenheim amb la concessió d'una beca per traslladar-se a Nova York a continuar els seus treballs d'investigació científica. Mentre fa el desplaçament rep l'oferta d'incorporar-se a com a professor a la Universitat de Chicago, la més important dels Estats Units.
- 1946- El 15 de juny és nomenat professor de filologia romànica a la Universitat de Chicago. Té al seu càrrec cursos de filologia romànica, francesa i castellana. El curs següent començarà a impartir cursos de llengua catalana que tindran la mateixa validesa oficial que les altres llengües. Inicia la redacció del seu monumental *Diccionario crítico de la lengua castellana*.
- 1950- Escriu en anglès, l'opuscle *El que s'ha de saber de la llengua catalana*, perquè serveixi de presentació als americans que s'interessin pels Jocs Florals de la Llengua catalana que se celebrarien a Nova York l'any següent

- 1952- Fa llargues estades a Catalunya, on realitza, a diversos indrets del país, enquestes orals per l'*Onomasticon Cataloniae* i el *Diccionari etimològic i complementari de la llengua catalana*. Firma, amb nou professors internacionals més, una denúncia davant la UNESCO contra la persecució a què es sotmesa la llengua catalana.
- 1954- Al mes de juny participa en el Cinquè Congrés de Ciències Onomàstiques celebrat a Salamanca, en llegeix en francès la ponència *Onomasticon Cataloniae*. Es publica la versió catalana del llibret *El que s'ha de saber de la llengua catalana*, realitzada pel mateix Coromines, com a primer volum de la Biblioteca Raixa (editorial Moll). Es publica de forma simultània a Madrid i Berna el primer volum del seu *Diccionario crítico etimológico de la lengua castellana*.
- 1960- El mes de gener signa, amb cent il·lustres personalitats catalanes més, una carta adreçada a tots els professors i a totes les persones interessades en la difusió de la cultura, on es denuncia la situació de persecució a què es veu sotmesa la llengua catalana. Publica el quart i últim volum de les *Comèdies de Terenci*, en versió catalana.
- 1961- Publica el *Breve diccionario etimológico de la lengua castellana*, que revisarà l'any 1973.
- 1965- Publica el primer volum dels *Estudis de toponímia catalana*.
- 1970- Publica el segon volum del llibre *Estudis de toponímia catalana*. i edita la versió catalana de *Vikramórvaç* de Kalidassa, iniciada pel seu pare.
- 1971- Publica *Lleures i converses d'un filòleg*, obra que serà guardonada amb la Lletre d'Or de 1971.
- 1973- El lingüista i filòleg castellà Antonio Tovar, rector de la Universitat de Salamanca, li proposa formar part de la Real Academia Española de la Lengua. Coromines ho rebutja adduint que mentre Catalunya sigui un país ocupat, ell no pot acceptar ser membre d'una institució espanyola.
- 1976- Publica els dos primers volums d'*Entre dos llenguatges*
- 1977- L'11 de setembre assisteix a la gran manifestació celebrada a Barcelona, amb motiu de la Diada nacional de Catalunya. Publica el tercer volum d'*Entre dos llenguatges*.
- 1978- El 4 de febrer és investit a París doctor *honoris causa* per la Universitat de la Sorbona. Aquest fet representa el reconeixement mundial inqüestionable de la seva obra.
- 1980- Es publiquen els primers de sis volums del seu *Diccionario etimológico castellano e hispano*, amb la col·laboració de José A. Pasqual. N'inicia la publicació del *Diccionari etimològic i complementari de la llengua catalana* en nou volums
- 1981- Dirigeix l'edició de *Lo llibre de les dones*, de Francesc Eiximenis, feta per Frank Naccarato.
- 1984- Rebutja la concessió del títol de lector *honoris causa* per la Universitat de València, perquè es troba immers en la redacció del *Diccionari etimològic i complementari de la llengua catalana*. El 21 de maig rep el Premi d'Honor de els Lletres Catalanes.
- 1985- Publica el primer volum de *Narrativa* de l'edició crítica de Cerverí de Girona.

- 1989- El 5 de juny li es concedit el Premio Nacional de las Letras Españolas, un guardó que el sorprèn perquè no l'esperava. Coromines accepta el premi encara que adreça una carta al ministre de Cultura, Jorge Semprún, en la qual manifesta: «... no puc deixar de dir-li que la satisfacció que aqueixa distinció em dóna, ve acompanyada d'una profunda recança. L'única nació, i l'única llengua meves, a les quals reto incondicional homenatge, són la nació i la llengua catalanes. I veig amb tristesa que l'Estat i el govern que m'ho atorga, encara neguen o regategen els drets que són deguts a totes dues...». Publica, amb la col·laboració de Josep Mascaró, el primer volum de l'*Onomasticon Cataloniae*, que recull la toponímia antiga de els illes Balears.
- 1990- Publica *El parlar de la Vall d'Aran. Gramàtica, diccionari i estudis lexicals sobre el gascó* que és la reelaboració i ampliació de la seva tesi doctoral.
- 1994- El mes de febrer acaba la redacció de l'*Onomasticon Cataloniae*, l'última gran obra de Joan Coromines.
- 1995- Al mes de març, amb motiu del seu 90è aniversari, rep un gran homenatge de tots els Països Catalans a les universitats de Barcelona, València, les illes Balears, a l'Ajuntament de Pineda de Mar i a Andorra. Joan Coromines no assisteix a cap d'aquests actes.

SOLUCIONS DELS MOTS ENCREUATS

HORITZONTALS

1. Gasteròpodes.
2. Eduard.
3. Arbre.
4. Orosi.
5. Apa. Ms.
6. Contradicció.
7. Ce.
8. Afrollatí.
9. N. Oooo.
10. Carei.
11. Talls.
12. Cosí.
13. O.
14. Rial.
15. Noi.
16. El.
17. Interclàssic.
18. Saetes.
19. Co.
20. Be.
21. Muret.
22. Cauria.
23. Ed.
24. Serradura.

VERTICALS

1. Geocentrisme.
2. Corda.
3. Ainaud.
4. Nous.
5. Retaló.
6. Tastaolletes.
7. Sofriré.
8. Reté.
9. Rd.
10. Aro.
11. Ics.
12. R.
13. O.
14. Oda.
15. Col.
16. Ar.
17. Papi-
18. lionàcia.
19. Oracles.
20. Sord.
21. Db.
22. Càries.
23. Uu.
24. Ermità.
25. Libar.
26. Ocioses.
27. Ceca.

CARTA DE L'ALTERNATIVA ALS LECTORS DE "La Femosa"

Benvolguts:

El darrer número de la revista "La Femosa" no va presentar cap escrit nostre; és que no teníem res a dir. Estàvem en un "impas" esperant que el consistori es dignés a informar-nos sobre la sort de la planta de compostatge pel que fa a l'acord que havien de signar l'Ajuntament de Lleida, el Consell Comarcal i l'Ajuntament d'Artesa. Sabíem que corrien mals aires però no estava en la nostra mà d'informar, ni hi podíem fer absolutament res.

Fa molt de temps, des d'aquest darrer consistori, que les nostres accions han caigut sistemàticament al buit i només proeses com quan va venir la TV3 a grabar la recollida selectiva han impedit de precipitar la decadència d'una activitat que possiblement sigui de les més ambicioses i alhora honorables que haurem tingut l'ocasió de muntar els vilatans d'Artesa. Llàstima que siguem tan pocs els que participem d'aquesta opinió. El cert és que la brossa fa nosa a tot arreu i a hores d'ara hi ha una forta polèmica a la comarca del Segria perquè si bé l'alcaldia de Sarroca de Lleida accepta la ubicació de l'abocador comarcal i la planta de compostatge en el seu terme, un 80% de la població, en referendun hi està en contra.

Val a dir que fins ara els pobles que portaven la brossa a l'abocador comarcal de la Serra Llarga *només havien de pagar les despeses de la recollida*. A partir de la nova llei sobre els R.S.U. (Residus Sòlids Urbans) en actuar damunt la brossa amb tractament de la mateixa de forma seleccionada i la construcció de plantes de compostatge... comportarà un encariment considerable.

Artesa havia engegat un projecte si voleu ambiciós perquè era primerenc a casa nostra, però del tot abordable en la seva petita complexitat i coherent. Qualsevol entrebanc sorgit en el desenrotllament del mateix havia trobat una solució, solucions que una darrera l'altra ens apropaven a una situació prou envejable: **ser pràcticament autònoms en el tema de la brossa**. Si tot hagués anat bé, només un 25% de les nostres deixalles -com a molt- passarien al consell comarcal. Això volia dir:

- 1- *Que havíem aconseguit un alt grau de conscienciació mediambiental.*
- 2- *Que participàvem directament en la no-pol.lució del medi.*
- 3- *Que les nostres despeses en aquest camp serien molt inferiors a la resta de poblacions veïnes, les quals es veien obligades a lliurar al consell comarcal el 100% de la seva brossa. Aquesta autonomia ens la donava, és clar, la planta de compostatge perquè només la matèria orgànica ja representa el 50% de les escombraries.*

L'activitat de la matèria orgànica va començar molt bé, prop d'un 90% de les cases de la vila treia algun cop la setmana la bossa de paper. Només calia anar vetllant el projecte i solucionar els entrebancs que anessin sortint. L'actitud desencisada del nou govern del PP que veia tothora en la planta el fantasma de l'Entesa va portar a malaguanyar tots els esforços, i davant la preocupació de l'Alternativa va anar apartant el grup de qualsevol informació.

El fet que fos el mateix delegat de Medi Ambient, Sr. Pelegrí, qui ens comunicés que s'havia decidit lassar la subvenció destinada a la planta d'Artesa (més de trenta-cinc milions de pessetes) a la planta de compostatge de Sarroca, donada la urgència de la seva construcció, no exculpa en res la responsabilitat de l'actual consistori. En la reunió que vam tenir amb el delegat de Medi Ambient, tots vam poder comprovar directament que les poques ganes de tirar endavant com calia aquest projecte havien fet decidir les autoritats competents a no invertir ni un cèntim més en una activitat que no seria mai defensada per les nostres autoritats municipals. Pel mateix motiu tampoc no es cobrarà el 1.800.000 pessetes que resta pendent d'una subvenció per la planta

Les excuses són les de sempre "que no es pot obligar a ningú a fer la recollida". Aquesta afirmació també la subratllem nosaltres, però tothom sap que sense obligar a ningú s'ha anat fent una recollida selectiva de diferents materials: paper, ferralla, vidre... que avui és la satisfacció de tothom i que als primers mesos només comptava amb el **decidit** vist i plau del poder local (a part de la participació de tot un col·lectiu: alumnes, APA...), però que sense la contundent participació de l'Ajuntament de l'Entesa mai no hagués pogut tirar endavant. Com diu el refrany "la unió fa la força". En aquells moments teníem la sensació que uns i altres empenyíem un mateix objectiu: *treballar per la qualitat de vida i l'educació mediambiental del nostre poble*.

Des d'aleshores i a partir del nou consistori del PP més que treballar junts ens dona la impressió que fem una mala partida d'escacs intentant sempre d'esbrinar quina serà la jugada de l'adversari. No cal dir que estem cansats i decepcionats d'aquest joc absurd i que l'Alternativa no es va crear amb aquesta estretor de mires sinó amb la intenció, des de la nostra associació unitària i democràtica, d'anar més enllà dels colors i de les ideologies intentant sempre de crear un diàleg obert i enriquidor. En cap moment no se'ns ha volgut entendre, tan dolguts i espantats estan per l'ombra de l'antic govern que qualsevol record els fa venir basques i tiren pel dret, i tallen el que no han de tallar. No han estat ni hàbils per aprofitar els recursos humans ni les idees que sense cap tipus de rancúnia els oferíem.

Sabem que d'entrada no tenim recolzament en res, perquè a hores d'ara, ni tan sols se'ns vol rebre, per això queden aturats projectes com el de la recollida d'animals perduts, o l'organització del tema dels plàstics que ja no caben a la planta... Què es pot esperar d'un poder que fins i tot regateja les paraules? I després - com a la darrera assemblea informativa del mes març- s'omplen la boca amb frases boniques i parlen de "fer poble". Deuen parlar d'un poble imaginari que només existeix a la seva ment, un poble on ningú no té veu des de la sinceritat que és l'única manera de construir un veritable diàleg. Sembla que només es pot estar "amb ells o en contra d'ells", no hi zones de pacte ni tons intermitjos. Aquesta actitud té un nom: *vassallatge*. I un preu: *la llibertat*.

Vingué aleshores un tudó tot blanc (1)
però ensutzat de colomassa,
i s'aturà a l'espatlla dreta
del vell senyor almirall,
el qual, amb la mà plana,
oferí quatre veges a l'ocell amansit.
En aquell temps ningú no s'estranyava de res."

...
I ara tampoc.

Ja ho veieu amics, la situació és un carreró sense sortida, lamentable! *Au, a fer poble!* Sí, aquest hauria de ser des d'ara, el nostre crit de "guerra". Fins una altra.

Alternativa Ecologista d'Artesa de Lleida

(1) OLIVER, Joan: fragment del poema Noé.

L'AJUT A LA PEDAGOGIA

El tema que calia explicar era certament difícil. Com qualsevol professor orgullós de la seva feina, tenia un repte important davant: aconseguir que uns marrecs de 10 anys aprenguessin el que actualment no passava d'ésser una construcció teòrica. Fins i tot per als més entesos costa d'imaginar-se el que vol dir un forat negre. Sobre el paper tindríem una concentració de matèria tan gran que pel seu pas no deixa ni escapar la llum, però està clar que calia buscar algun altre objecte que essent més proper servís com a punt de referència o de comparació als seus alumnes.

Per això va fer un repàs al seu voltant, va intentar localitzar alguna cosa que per la seva trascendència pogués permetre servir d'exemple. Podria ser la televisió, en ella conflueixen múltiples mirades i la seva influència va més enllà de l'única i simple expectació. Podria parlar de com ajuda a la creació d'alguns costums (la majoria nefasts) com suposa una referència jeràrquica entre els vidents (qui té el comandament a distància és el cap del grup), però de fet no li servia hi havia en aquest exemple molts factors econòmics, però no prou dels altres.

Quan ja gairebé volia desistir del seu afany, va trobar el que va considerar un exemple que li va semblar perfecte. Un objecte en el qual confluïen un munt de factors. El fenomen tenia molts aspectes econòmics, la gent es gastava molts diners en ell, milions i fins i tot milers de milions de pessetes canviaven de mans per tal d'aconseguir el seu control o si més no unes poques possibilitats d'èxit, tenia fins i tot una premsa específica i moltes hores de programació a les emissores de ràdio i televisió.

La gent estava profundament influenciada, la majoria no passaven de mirar, però d'altres es desplaçaven, es reunien, debatien, s'enfrontaven, es declaraven seguidors i detractors, alguns es barallaven, altres no passaven del crit i l'insult. El més influenciables podien fins i tot canviar les seves pràctiques sexuals en funció d'aquest fenomen i la resta tenien un estat d'ànim més o menys feliç en funció del seu desenvolupament, amb un cúmul de frustracions que s'arrosegaven però que en un moment podien esvair-se si les coses anaven bé.

Una legió de tècnics, especialistes en anatomia, analistes, informàtics, dietètics i d'altres, treballaven associats per tal d'aconseguir el fi perseguit i als seus esforços s'hi afegia a més un component de sort que com en qualsevol aventura no es pot obviar.

Tot plegat anava a trobar-se com un seguit de forces còsmiques contraposant-se les unes a les altres per tal de fixar la situació dins de l'espai dels 6044 cm³ que ocupa una pilota de futbol.

Ramon Nonat

**L'ECOMUSEU DE LES VALLS D'ANEU.
UN PROJECTE DE DESENVOLUPAMENT
SOCIAL I ECONÒMIC D'UN TERRITORI..**

A diferència d'altres projectes museològics més tradicionals que proposen una relació de contacte entre els visitants i el territori de tipus "asèptic" o neutre, és a dir, a partir de l'accés a un edifici hermètic i a unes col·leccions que poden ser molt vistoses però que en molts casos són mudes, sense capacitat d'expressió, des de l'Ecomuseu de les Valls d'Àneu intentem posar a la disposició de qui ens vingui a visitar tot un territori per descobrir.

A partir de la recuperació de diferents infraestructures i edificis, repartits per tota la vall, us volem proposar un viatge en el temps i en l'espai per introduir-vos, d'una manera real i participativa, en la cultura i les formes de vida de la zona.

En aquest sentit, cada un dels espais ecomuseítics és testimoni d'algun aspecte relacionat amb el present, el passat i el futur de la comarca. A partir d'aquesta estructura podem conèixer:

-La vida domèstica i familiar de principis del segle XX

Mitjançant la visita a Casa Gassia d'Esterrí d'Àneu aprendrem les estratègies econòmiques i familiars que asseguraven la supervivència del grup domèstic. La vida quotidiana, la jerarquia, el prestigi, la religiositat i les creences, la intimitat i l'organització del grup familiar són, entre altres, alguns dels aspectes que ens sorprendran durant la visita.



Casa Gassia

-El món de l'explotació forestal

A partir de la visita a la serradora hidràulica d'Alòs, en el municipi d'Alt Àneu, veurem resituada en el seu lloc d'origen un bon exemple d'explotació econòmica de tipus comunal.

-La religiositat

Amb la visita al conjunt monumental de Son, format per diversos elements de gran valor històric i cultural com l'església romànica, el retaule gòtic, i el comunidor -lloc des d'on es conjuraven les tempestes- arribarem a conèixer una part desconeguda de la realitat local.

-Viatge a l'edat mitjana

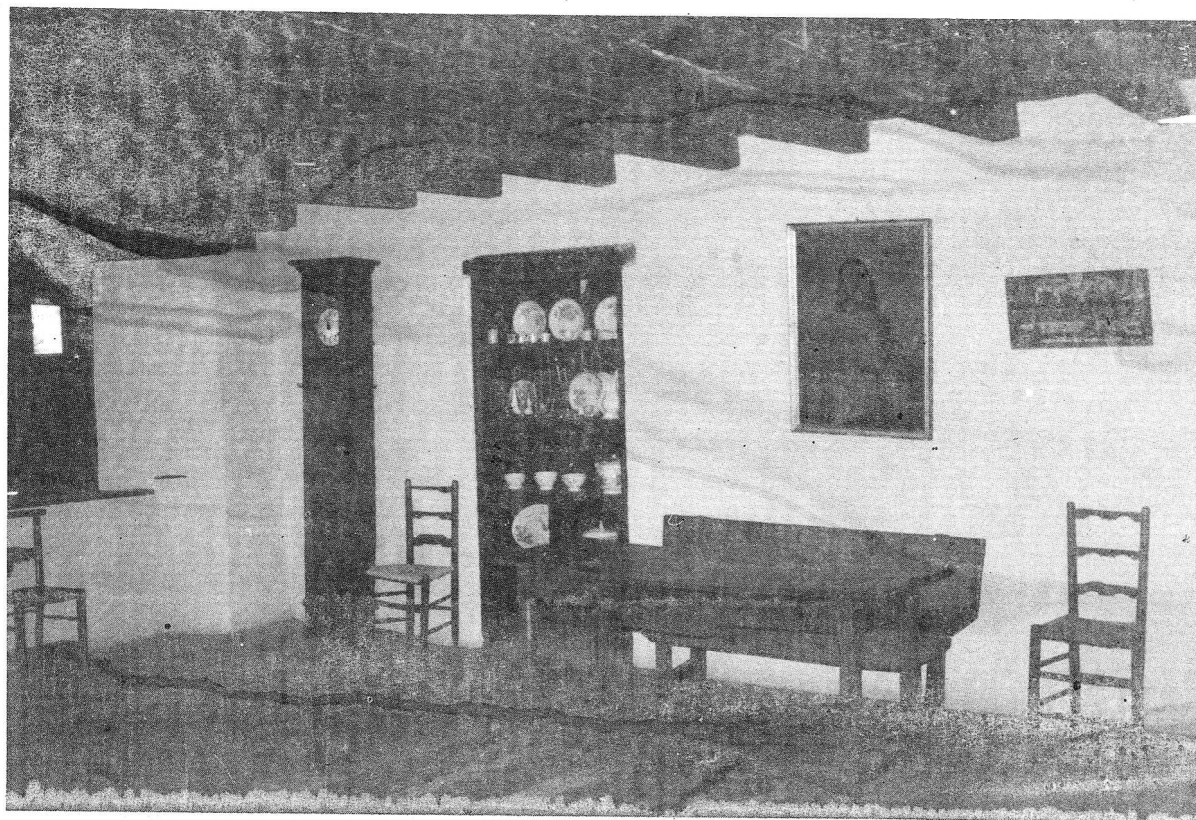
El poble d'Escaló -que manté encara tota l'estructura medieval original- i l'antic monestir benedictí de Sant Pere del Burgal (S. XII) ens permet la interpretació i comprensió de les formes de vida que envoltaven un monestir de muntanya durant l'època medieval.

-Transformacions

La central hidroelèctrica de Sant Maurici d'Espot, originària de la dècada dels anys 50 i que encara disposa de la maquinària original, ens permet d'introduir-nos en el funcionament d'una central hidroelèctrica i alhora comprendre l'impacte històric, sociològic i econòmic que va suposar la seva instal·lació.

Paral·lament a la incidència turística que pot tenir l'Ecomuseu de les Valls d'Àneu, creiem que es necessari dotar d'utilitat social, en relació als propis habitants de les valls, a la institució i fomentar la dinamització social i cultural de la comunitat. En aquest sentit, les nostres primeres experiències són prou satisfactòries i amb grans possibilitats per al futur de la comarca. Cursos, exposicions, formació de guies, desenvolupament de sectors com l'artesanía, etc. donen vida al projecte i el fan útil a la població que l'envolta.





EL TERRITORI I EL SEU POTENCIAL TURÍSTIC. UNA PROPOSTA GLOBAL.

Evidentment, existeixen molts altres elements de tipus turístic, gastronòmic, esportiu, etc. que potencialment poden complementar i ampliar l'oferta que us proposem des de l'Ecomuseu de les Valls d'Àneu i que us permetran gaudir de les valls d'Àneu i del Pallars.

La rica gastronomia local que us ofereix un ampli ventall de productes autòctons i característics d'un entorn pirinenc i de muntanya, des de l'àmplia varietat d'embotits i productes provinents del tocino, com el xolís del vistaire (l'embotit que s'oferia habitualment als possibles festejadors -els vistaires- que eren rebuts a casa), la secallona, etc. fins a les menges elaborades amb carn de corder com la girella, el farcit de carnaval, les regoles, etc. Tot plegat, una petita mostra de les enormes possibilitats gastronòmiques que podreu gustar als restaurants de la zona.

Tanmateix, existeix una enorme varietat d'oferta turística que s'adapta a les diverses necessitats i gustos dels usuaris i que va des dels càmpings, hotels i albergs fins a qualitius exemples de les últimes tendències en turisme rural.

Sens dubte, la millor manera de conèixer les valls d'Àneu, el Pallars i el Pirineu és visitant-lo i conivir personalment amb les seves formes de vida, la seva cultura i, alhora, compartir i participar en el seu futur.

En aquest sentit, us proposem que si voleu ampliar la informació turística-cultural de la comarca no dubteu a trucar i informar-vos, o bé al mateix Ecomuseu de les valls d'Àneu (626436) o bé a qualsevol de les oficines de turisme comarcals o municipals de què disposa el Pallars.

Jordi Abella i Pons
Director de l'Ecomuseu de les valls d'Àneu

FOLKLORE

HISTÒRIES I CONTES (15)

ARTESENÇ

EL CIGRONET

Una vegada hi havia un home molt pobre que passava pels pobles a demanar caritat. Un dia, en una casa, per tota almoina li van donar un cigronet: «mirà germà, només et podem donar això», i ell va dir: «gràcies, un cigronet és un cigronet!» i se'l va posar dins del sac que sempre portava penjat del coll. Caminant caminant, va arribar a un altre poble en el precís moment que tocaven a missa. per no anar a missa amb el sac i el cigronet va trucar a una casa per demanar que l'hi guardessin. «Sí, bon home, deixeu-ho darrera la porta i, quan sortireu de missa, aquí el trobareu». Però mentre el captaire era a missa, va sortir una gallina del corral i es va menjar el cigronet. En sortir de missa el captaire va anar a buscar el seu sac amb el cigronet i en no trobar el cigronet, va cridar: «mestressa, on heu deixat el meu cigronet?» i la mestressa, tota condolguda, va dir: «aj, bon home, en un descuit meu, ha sortit la gallineta i se l'ha menjat». El captaire, llavors, va dir: «doncs si no em doneu el cigronet m'heu de donar la gallineta». «Ah no, la gallina sí que no, i que no i que no!». L'home tornà a insistir: «si no em doneu el cigronet, m'heu de donar la gallineta. O la gallina o el cigronet!». Tant i tant va insistir el captaire que, a l'últim, la dona, li va donar la gallina. El pobre es posà la gallina dins del sac i, de tan content que estava de la seua sort, es posà a cantar:

Del cigronet
una gallineta.

A l'endema, cantant sempre la mateixa cançó, aquell home pobre va arribar a un altre poble, just també a l'hora de missa. Va trucar en una casa perquè li guardessin la gallina: «sí bon home, deixeu-la al corral i, en sortir de missa, allí la trobareu». Però mentre el pobre era a missa, va sortir un porquet de la corralina i es va menjar la gallineta. En sortir de missa, el captaire va cridar la mestressa: «mestressa! on és la meua gallineta que no la vei al corral?, i la mestressa li va explicar el que havia passat. «Ah doncs, ara m'heu de donar el tocinet!, o el tocinet o la gallineta». La mestressa, de moment, s'hi negà: «oh! el tocinet no, que no en tenim cap més», però l'altre no afluixà: «si no em podeu donar la gallineta, m'heu de donar el tocinet». Tant i tant va insistir que, al cap i la fi, li van donar el tocinet. L'home va marxar amb el tocinet sans del seu sac i pels carrers cantava:

Del cigronet,
una gallineta.
de la gallineta
un tocinet.

A l'endemà arribà en un altre poble i, en ser l'hora de missa, va trucar a una casa: «mestressa, que em guardareu aquest porquet mentre jo seré a missa?». «sí, bon home, deixeu-lo dins de l'estable, i allí on el deixeu, allí el trobareu». Però ve't aquí que, mentre el pobre era a missa, es va desfermar el bou i es va menjar el tocinet. En sortir de missa, l'home cridà a la mestressa: «on heu deixat el meu tocinet que no el veieu a l'estable?». «ai, bon home, li digué aquella dona tota entristida, s'ha desfermat lo bou i se l'ha menjat». I tal com havia fet en els dies anteriors, amb el cigronet i la gallineta, va reclamar el bou. «Ah no, el bou no, que val molt més que el porquet», però no hi hagué res afer; a l'últim, el captaire s'en dugué el bou. I content com estava amb el bou, pels carrers cantava:

Del cigronet
una gallineta.
De la gallineta
un tocinet.
del tocinet
un bouet.

I així arribà a un altre poble, i també a l'hora de missa, trucà en una casa perquè li guardessin el bou: «pom pom», «qui hi ha?», «sóc un captaire que us vol demanar que em guardeu aquest bouet mentre jo seré a missa», «sí, bon home, deixeu-lo dins de l'entrada i, en sortir de missa, aquí e'l trobareu». Va resultar, però, que en aquella casa tenien el seu fillet malalt, tan malalt que el metge els havia dit que li donessin tot el que ell demanés, que no el contradissin en res, ja que això podia ser perjudicial per la seua recuperació. Al cap d'una estona que el bou del captaire era a baix de la seua entrada, el xiquet va començar a demanar i a cridar: «vui fetge de bou, vui menjar fetge de bou!». Els seus pares prou li deien que el bou no era seu, que era del captaire, però ell vingia cridar: «vui fetge de bou, vui fetge de bou!». els seus pares, cada cop més amoïnats, vingia dir-li que el bou no era seu, però el xiquet com si sentís ploure: «vui menjar fetge de bou, vui fetge de bou!». I els pares, és clar, fent cas de els recomanacions del metge, van matar el bou, li van treure el fetge i, després de coure'l el van portar al seu fill.

En sortir de missa, el captaire va anar a buscar el bou i en no trobar-lo, va preguntar a la gent de la casa on era el seu bou que havia deixat a l'entrada. Els pares del xiquet li van explicar que l'havien hagut de matar per donar el fetge al seu fillet. El captaire els hi va dir: «doncs si no em podeu tornar el bou per què el vostre fill se li ha menjat el fetge, ara m'he d'emportar el vostre xiquet!». Els pares esglaiats es van posar les mans al cap: «no no, el nostre fillet no te l'emportaràs pas!», «doncs torneu-me el meu bou, i si no me'l torneu, m'emportaré el vostre xiquet!». Els pares van fer tot el possible per retenir el seu xiquet, però el captaire es va sortir amb la seua; es va emportar el xiquet. Se'l va posar al sac i pels carrers cantava:

Del cigronet
una gallineta.
de la gallineta
un tocinet.
Del tocinet
un bouet.
Del bouet
un xiquet.

Camina que caminaràs, amb el xiquet dins del sac i cantant la seua cançó, el captaire va fer cap a un altre poble i, com havia fet les altres vegades, en ser l'hora de missa, va trucar a una casa perquè li guardessin el sac. «deixeu-lo allí un vulgueu, bon home, que allí on el deixareu, allí el trobareu». El captaire va deixar el sac en un raconet de l'entrada i el va lligar ben lligat perquè el xiquet no s'escapés i va marxar cap a missa. En aquella casa, però (cosa que no sabia el captaire) hi vivia una tia d'aquell rien que, en aquells moments estava passant farina. Quan el captaire va ser fora, el xiquet que havia reconegut la veu de la seua tia, des de dins el sac es va posar a cantar:

Tia Maria
que passeu farina
tric i trac,
traieu-me del sac.

de primer la tia semblava que no li feia cas, però el xiquet es va posar a cantar cada vegada més fort:

Tia Maria
que passeu farina
tric i trac
traieu-me del sac.

Llavors la tia el va sentir. «ai, d'on ve aquesta veu, sembla que ve de baix de l'entrada». I el xiquet vinga cantar:

Tia Maria
que passeu farina
tric i trac,
traieu-me del sac.

A l'últim la tia es va adonar que la veu sortia de dins dels sac que havia deixat aquell home que demanava caritat. Va deslligar el sac i es va trobar amb el seu nebot que, content d'estar alliberat, li va explicar tota la història. Per enganyar el captaire, la tia i el seu nebot, van començar a caçar totes les rates i ratolins que van trobar per la casa, els van posar dins del sac i el van lligar. En sortir de missa el captaire, va anar a recollir el seu sac i, comprovant el seu pes, pensant-se que a dins encara hi havia el xiquet, se'l va carregar al coll i va marxar. Abans de marxar d'aquell poble va passar per la font on una munió de dones feien cua per omplir els seus cànirs i galledes. Per no fer cua, va demanar a les dones que el deixessin veure a ell i al seu xiquet, però en desfer el sac per donar aigua al xiquet, van sortir de cop totes les rates i ratolins escampant-se per entre les cames de les dones. Quin esglai i quins xiscles. Les dones enfadades i enfurismades, el van arremetre a cops de bastó. Diuen que mentre l'home corria per escapar-se de les bastonades, anava cantant:

Del cigronet
una gallineta.
De la gallineta
un tocinet.
Del tocinet
un bouet.
Del bouet
un xiquet.
Del xiquet
un sac de rates.
Del sac de rates
cops de bastó.

I si no s'ha parat, aquell captaire, encara corre ara. Conte contat ja està acabat.

A.C.

